

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ธรรมศาสตร์ เสริมอาวุธทางปัญญาสู่สังคมไทย

ผู้จัดการมรดก

ศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กัมพูสิริ

ลำดับที่ ๘

ผู้จัดการมรดก

ผู้จัดการมรดก

ศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กัมพูสิริ
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

๒๕๕๗

ไพโรจน์ กัมพูสิริ, ๒๕๕๓-

ผู้จัดการมรดก.

๑. ผู้จัดการมรดก--ไทย.

KPT789

ISBN 978-616-314-146-0

eISBN 978-616-314-226-9

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สงวนลิขสิทธิ์

ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๑ เดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๗

จำนวน ๒,๐๐๐ เล่ม

ฉบับอิเล็กทรอนิกส์ (e-book) พฤษภาคม ๒๕๕๗

จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อาคารธรรมศาสตร์ ๖๐ ปี ชั้น U1 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ถนนพระจันทร์ กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐ โทร. ๐-๒๒๒๓-๙๒๓๒

(สำนักงานศูนย์รังสิต โทร. ๐-๒๕๖๔-๒๘๕๙-๖๐)

Email address: unipress@tu.ac.th

จัดจำหน่ายโดยบริษัทซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด (มหาชน)

อาคารทีซีไอเอฟทาวเวอร์ เลขที่ ๑๘๕๘/๘๗-๙๐ ชั้นที่ ๑๙

ถนนบางนา-ตราด แขวงบางนา เขตบางนา กรุงเทพฯ ๑๐๒๖๐

โทร. ๐-๒๗๓๙-๘๐๐๐ โทรสาร ๐-๒๗๓๙-๘๓๕๖-๙

<http://www.se-ed.com>

พิมพ์ที่โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

นายพจนารถ แยมสุริโยทัย ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

ราคาเล่มละ **130.-** บาท

สารบัญ

	หน้า
คำนำอธิการบดี	(๙)
คำนำผู้เขียน	(๑๑)
ความเบื้องต้น	๑
บทที่ ๑ การจัดการมรดก	๓
๑.๑ การรวบรวมทรัพย์สินมรดก	๓
๑.๒ ข้าราชการกองมรดก	๗
๑.๓ การแบ่งทรัพย์สินมรดก	๒๒
บทที่ ๒ การตั้งผู้จัดการมรดก	๓๑
๒.๑ การตั้งผู้จัดการมรดกโดยพินัยกรรม	๓๕
๒.๓ การตั้งผู้จัดการมรดกโดยคำสั่งศาล	๔๑
บทที่ ๓ หน้าที่ของผู้จัดการมรดก	๖๓
หลักทั่วไปในการปฏิบัติหน้าที่ของ ผู้จัดการมรดก	๖๙
๓.๑ ผู้จัดการมรดกต้องปฏิบัติหน้าที่ ด้วยตนเอง	๖๙

๓.๒ ห้ามผู้จัดการมรดกทำนิติกรรมที่ดินมี	
ส่วนได้เสียเป็นปฏิปักษ์กับกองมรดก	๗๑
๓.๓ การจัดการมรดกที่มีผู้จัดการมรดก	
หลายคน	๗๔

หน้าที่เฉพาะอย่างที่ถูกกฎหมายกำหนด ๗๙

๓.๔ ทำบัญชีทรัพย์สินมรดก	๘๐
๓.๕ จัดการศพของเจ้ามรดก	๘๘
๓.๖ สืบหาตัวผู้มีส่วนได้เสีย	๙๒
๓.๗ เรียกเก็บหนี้สิน	๙๓
๓.๘ ส่งเงินและทรัพย์สินเข้ากองมรดก	๙๔
๓.๙ แถลงความเป็นไปในการจัดการมรดก	๙๕
๓.๑๐ ปฏิบัติตามที่ศาลหรือทนายทสั่ง	๙๕
๓.๑๑ แจ้งหนี้สินระหว่างผู้จัดการ	
กับกองมรดก	๙๖
๓.๑๒ ทำรายงานแสดงบัญชี	
การจัดการมรดก	๙๗

บทที่ ๔ ความสิ้นสุดของการเป็น

ผู้จัดการมรดกและอายุความ ๑๐๓

๔.๑ ผู้จัดการมรดกพ้นหน้าที่	
เมื่อจัดการมรดกเสร็จ	๑๐๓

๔.๒	ผู้จัดการมรดกลาออกโดยได้รับ อนุญาตจากศาล	๑๐๖
๔.๓	ผู้จัดการมรดกถูกศาลสั่งถอน	๑๐๘
	การสิ้นสุดในกรณีอื่น	๑๑๑
๔.๔	ผู้จัดการมรดกตาย	๑๑๑
๔.๕	ผู้จัดการมรดกตกเป็นบุคคล ต้องห้ามตามมาตรา ๑๗๑๘	๑๑๒
๔.๖	อายุความฟ้องคดีเกี่ยวกับ การจัดการมรดก	๑๑๓
	บทส่งท้าย	๑๑๘
	บรรณานุกรม	๑๒๑
	เกี่ยวกับผู้เขียน	๑๒๓

คำนำอธิการบดี

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้มีโครงการผลิตหนังสือชุด “ธรรมศาสตร์ เสริมอาวุธทางปัญญาสู่สังคมไทย” โดยมีเป้าหมายเพื่อเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการในสาขาวิชาต่างๆ ให้แก่นักศึกษา และบุคคลที่สนใจโดยทั่วไป หนังสือชุดนี้เป็นความพยายามในการรวบรวมและหยิบยกประเด็นหรือคำสำคัญในแต่ละสาขาวิชาที่มีการกล่าวถึงกันอย่างกว้างขวาง

สำหรับหนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือลำดับที่ ๘ ในชุดดังกล่าว เขียนโดยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กัมพูสิริ อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ โดยได้หยิบยกเรื่อง **ผู้จัดการมรดก** มาอธิบาย เนื่องจากคำร้องขอเป็นผู้จัดการมรดกเป็นคดีแพ่งในศาลชั้นต้นที่มีจำนวนมากที่สุดในบรรดาคดีและคำร้องเกี่ยวกับทรัพย์สินมรดกจากสถิตินิติศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร ประจำปี ๒๕๕๖ หนังสือเล่มนี้จึงได้อธิบาย

ถึงการรวบรวมทรัพย์สินมรดก การชำระหนี้กองมรดก ตลอดจนการจัดแบ่งทรัพย์สินมรดกซึ่งกระทำโดยผู้จัดการมรดกเป็นสำคัญ เพื่อให้ประชาชนได้มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องผู้จัดการมรดกและงานจัดการมรดก ซึ่งเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ในเวลาเดียวกัน

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือชุด “ธรรมศาสตร์ เสริมอาวุธทางปัญญาสู่สังคมไทย” เรื่อง **ผู้จัดการมรดก** เล่มนี้ จะเป็นการเสริมสร้างและเผยแพร่ความรู้ในประเด็นดังกล่าวให้แก่สังคมไทยในวงกว้าง อันจะเป็นการติดอาวุธทางปัญญา ตามเจตนารมณ์ของชุดหนังสือนี้

(ศาสตราจารย์ ดร.สมคิด เลิศไพฑูรย์)

รักษาราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คำนำผู้เขียน

หนังสือเล่มนี้เป็นผลงานชิ้นที่ ๒ ของผู้เขียนในชุดความรู้ทางวิชาการขั้นพื้นฐานของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผู้เขียนได้เลือกเรื่อง**ผู้จัดการมรดก**ซึ่งเป็นคดีในศาลชั้นต้น มาเป็นอันดับหนึ่งในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ มาอธิบาย โดยได้กล่าวถึงที่มา หน้าที่ ตลอดจนการสิ้นสุดของการจัดการมรดก และเพื่อให้เห็นภาพ ผู้เขียนได้นำเอาคำพิพากษาศาลมาเป็น ตัวอย่างประกอบ

ผู้เขียนหวังว่าผู้อ่านจะได้รับประโยชน์จากหนังสือเล่มนี้ตามสมควร และขอขอบคุณมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ให้ทุนสนับสนุนในการเขียนครั้งนี้

ศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กัมพูสิริ

คณะนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๗

ความเบื้องต้น

มนุษย์ทุกคนต้องถึงแก่ความตาย หลังจากนั้นหากทรัพย์สินที่มีอยู่ขณะมีชีวิตมีจำนวนไม่มากหรือมีมากแต่ญาติพี่น้องสามารถตกลงจัดแบ่งระหว่างกันได้ก็หมดปัญหา แต่เนื่องจากเงินทองเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนปรารถนาอย่างยิ่งเมื่อบางคนมีความโลภไปยึดแย่งส่วนของบุคคลอื่น บุคคลนั้นก็จำเป็นต้องปกป้องสิทธิของตนในกองมรดก ด้วยเหตุนี้การมีคนกลางที่กฎหมายเรียกว่าผู้จัดการมรดกเข้ามาช่วยไกล่เกลี่ยและจัดการแบ่งทรัพย์สินมรดกให้แก่บรรดาญาติพี่น้องของผู้ตายจึงเป็นเรื่องจำเป็น ถ้าก่อนตายผู้ตายเขียนพินัยกรรมตั้งผู้จัดการมรดกเอาไว้ก็จะง่ายขึ้น โดยทนายทเพียงไปร้องขอให้ศาลตั้ง แต่ถ้าผู้ตายไม่ได้ตั้งผู้จัดการมรดกเอาไว้ญาติพี่น้องก็ต้องไปตกลงกันเองว่าจะให้ใครเป็นคนกลางช่วยมาแบ่งปันทรัพย์สินมรดก คนกลางนี้จะเป็นบุคคลภายนอกที่ไม่ใช่ญาติพี่น้องกันก็ได้ เมื่อได้ผู้จัดการมรดกมาแล้วบุคคลนี้ก็ต้องไปสืบเสาะว่าผู้ตายมีทรัพย์สินหนี้สินอยู่ตรงไหนบ้างก็

ไปรวบรวมคัดสรรเอาทรัพย์สินที่ไม่ใช่มรดกออกไป เหลือแต่ส่วนที่เป็นมรดกของผู้ตายจริงๆ

หลังจากที่ได้รู้ว่าทรัพย์สินใดเป็นมรดกหรือไม่เป็นมรดก ตลอดจนรู้ว่าใครเป็นทายาทโดยธรรมหรือผู้รับพินัยกรรมแล้ว สิ่งต่อไปที่สำคัญที่จะต้องจัดการก็คือการแบ่งทรัพย์สินมรดกให้กับบุคคลเหล่านี้ จากรายงานสถิติคดีศาลยุติธรรมที่วาระอาญาประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๖ ปรากฏว่าในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ และ ๒๕๕๖ คำร้องขอเป็นผู้จัดการมรดกเป็นคดีแพ่งในศาลชั้นต้นที่มีจำนวนมากที่สุดในบรรดาคดีและคำร้องเกี่ยวกับทรัพย์สินมรดก โดยสรุปหนังสือเล่มนี้จะอธิบายถึงการจัดแบ่งทรัพย์สินมรดกซึ่งกระทำโดยผู้จัดการมรดกเป็นสำคัญ ไม่ว่าผู้จัดการมรดกนั้นจะได้รับการแต่งตั้งโดยคำสั่งศาลหรือจะเป็นผู้จัดการมรดกที่มาจากข้อกำหนดในพินัยกรรมของผู้ทำพินัยกรรมก็ตาม โดยลำดับในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๖ แล้วจะจัดเรียงผู้จัดการมรดกไว้เป็นลำดับต้น จากนั้นก็จะพูดถึงการรวบรวม การชำระหนี้และการแบ่งทรัพย์สินมรดก อย่างไรก็ตามผู้เขียนจะขอสรุปลำดับการเขียนโดยจะขออธิบายถึงการจัดการมรดกเป็นหัวข้อแรกเนื่องจากเห็นว่าหัวข้อการจัดการมรดกนั้นเป็นเรื่องสำคัญและจากนั้นจะได้อธิบายถึงหัวข้อการตั้งผู้จัดการมรดกตลอดจนหน้าที่ตามมาต่อไป

๑) การจัดการมรดก

ในการจัดการมรดกนั้น ผู้จัดการมรดกมีหน้าที่หลัก ได้แก่ การรวบรวมทรัพย์สินมรดก ชำระหนี้ของมรดก และการแบ่งทรัพย์สินมรดก วัตถุประสงค์ของการรวบรวมทรัพย์สินมรดก และการชำระหนี้ผู้ตายก็เพื่อให้ได้ทรัพย์สินมรดกจำนวนที่แท้จริงเป็นจำนวนสุดท้าย ก่อนที่จะนำไปแบ่งปันให้แก่ทายาทโดยธรรมหรือผู้รับพินัยกรรมต่อไป

๑.๑ การรวบรวมทรัพย์สินมรดก

การรวบรวมทรัพย์สินมรดก ได้แก่ การสืบเสาะหาทรัพย์สินของผู้ตายทั้งหมด ตลอดจนการทวงหนี้สินที่กองมรดกเป็นเจ้าหนี้ ไม่ว่าหนี้นั้นจะเป็นหนี้จากสัญญา หนี้จากนิติเหตุหรือหนี้จากนิติกรรม และหากว่าเจ้ามรดกได้ก่อหนี้ไว้ก่อนถึงแก่กรรม ก็ต้องจัดการชำระหนี้สินของผู้ตายให้